

Kriisinhallintakeskuksen vastuullisuusraportti 2023

1. Johdanto

Useat Agenda 2030:n kestäväen kehityksen tavoitteista koskevat siviilikriisinhallintaa. Siviilikriisinhallinnalla edistetään erityisesti rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa eli agendan tavoitetta 16. Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskenteli vuoden 2023 aikana jatkuvasti keskimäärin 124 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa kansainvälisten kriisinhallintaorganisaatioiden operaatioissa ja sihteeristöissä. Kaikilla heillä oli mahdollisuus edistää kestävä kehitystä ja rauhaa työnsä kautta.

Lähetettyjen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden tekemän työn lisäksi Kriisinhallintakeskuksella on runsaasti toimintaa myös Suomessa. Hyvää hallintoa, rauhaa ja oikeudenmukaisuutta on edistettävä myös kotimaassa: toimimme hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti vastuullisena työnantajana ja kestävä kehitys on myös kotimaan toimintamme läpileikkaava periaate. Kriisinhallintakeskuksen strategiassa vastuullisuus on määritetty yhdeksi arvoistamme.

Hallinnonalan tavoite on ollut puolittaa hiilijalanjälki vuoden 2018 lähtötasosta vuoteen 2027 mennessä. Kriisinhallintakeskuksen toimintojen suurin päästöjen lähde ovat hankinnat.

2. Kriisinhallintakeskus CMC Finland

Kriisinhallintakeskus CMC Finland on vuonna 2007 perustettu sisäministeriön yhteydessä toimiva siviilikriisinhallinnan asiantuntijaorganisaatio. Kriisinhallintakeskuksen toimisto sijaitsee Helsingissä, ja keskuksessa työskenteli vuoden 2023 lopussa 28 työntekijää. Lakisääteisesti se vastaa suomalaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja varustamisesta kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan tehtäviin sekä tekee alan tutkimus- ja kehittämistyötä. Kriisinhallintakeskus vastaa myös kansainvälisiin vaalitarkkailutehtäviin valittavien asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja lähettämisestä. Suomessa siviilikriisinhallintaan liittyviä asioita hoidetaan ulko- ja sisäministeriön yhteistyönä.

Vuonna 2023 Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskenteli samanaikaisesti keskimäärin 124 asiantuntijaa EU:n, YK:n, Etyjin, Naton, Euroopan neuvoston tai muun kansainvälisen organisaation siviilikriisinhallintatehtävissä tarkkailu-, neuvonanto- ja koulutustoiminnassa poliisitoimen, oikeushallinnon, rajaturvallisuuden, tullihallinnon, rikosseuraamusalan, poliittisen analyysin, ihmisoikeuksien, rauhanvälityksen ja viestinnän tehtävissä erityisesti Euroopassa, Afrikassa ja Lähi-idässä. Lisäksi CMC asettaa ehdolle ja lähettää sekä lyhyt- että pitkäaikaisia vaalitarkkailijoita Etyjin ja EU:n vaalitarkkailumissioille.

2.1. Vastuullisuuden johtaminen Kriisinhallintakeskuksessa

Kriisinhallintakeskus vastaa vastuullisuustyöstään sisäministeriölle voimassa olevan tulossopimuksen mukaisesti. Vuosien 2023–2027 tulossopimukseen sisältyivät kestävä kehityksen tavoitteista erityisesti sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä ilmastotoimet.

Kriisinhallintakeskuksen kestävä kehityksen strategiassa (2021-2025) määritellään organisaatiolle keskeiset kestävä kehityksen tavoitteet ja painopisteet. Ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva kestävä kehityksen ohjausryhmä tukee Kriisinhallintakeskusta kestävä kehityksen työssä. Kriisinhallintakeskus raportoi ohjausryhmälle vastuullisuustyönsä edistymisestä. Vuonna 2023 ryhmä kokoontui kolme kertaa.

Kestävä kehityksen työn koordinointi kuuluu organisaatiossa tutkimus- ja kehittämisasiantuntijan tehtävänkuvaaan. Lisäksi Kriisinhallintakeskuksessa toimii sisäinen kestävä kehityksen työryhmä, johon osallistuivat vuonna 2023 tutkimus- ja kehittämisasiantuntijan lisäksi koulutussuunnittelija ja logistiikkasuunnittelija. Työryhmä kehittää Kriisinhallintakeskuksen ja siviilikriisinhallinnan kestävä kehityksen toimintaa sekä seuraa asetettujen tavoitteiden edistymistä. Johdon päätöksiä vaativat asiat viedään työryhmästä Kriisinhallintakeskuksen johtoryhmän käsiteltäviksi. Kaikki uudet työntekijät perehdytetään organisaation kestävä kehityksen teemoihin ja toimintaan.

2.2. Kriisinhallintakeskuksen vastuullisuustavoitteet

Siviilikriisinhallinnan tavoitteena on tukea yhteiskuntien vakautta, oikeusvaltiota, vahvojen instituutioiden kehittymistä ja ihmisoikeuksien toteutumista. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä ovat myös siviilikriisinhallinnan kannalta tärkeitä tavoitteita. Keskeistä siviilikriisinhallinnassa on myös paikallisten valmiuksien kehittäminen yhteistyössä kumppanimaiden viranomaisten kanssa.

Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset muokkaavat kriisinhallinnan toimintaympäristöä. Kriisinhallintakeskukselle omassa toiminnassaan ovat myös tärkeitä kestävä julkiset hankinnat, ilmastoteot sekä hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen kotimaassa. Kriisinhallintakeskuksella on mahdollisuus vaikuttaa kestävään kehitykseen erityisesti asiantuntijoiden koulutusten ja rekrytoinnin kautta.

Kriisinhallintakeskus on valinnut olennaisimmiksi Agenda 2030 -tavoiteohjelman tavoitteikseen seuraavat:

- Sukupuolten tasa-arvo (SDG 5)
- Eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä (SDG 10)
- Kestävä kuluttaminen (SDG 12)
- Ilmastoteot (SDG 13)
- Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto (SDG 16)
- Yhteistyö ja kumppanuudet (SDG 17).

3. Sukupuolten tasa-arvo

3.1. Naisten osallistuminen ja johtajuus kriisinhallinnassa

Alatavoite 5.5 Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.

Kriisinhallintakeskus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja naisten osallistumista siviilikriisinhallintatehtäviin erityisesti asiantuntijoiden rekrytoinnilla ja koulutuksilla. Sukupuolinäkökulma on myös valtavirtaistettu siviilikriisinhallintaorganisaatioiden toimintaan.

Kriisinhallintakeskus tukee naisten hakeutumista ja rekrytoitumista siviilikriisinhallintatehtäviin monenlaisilla tavoilla läpileikkaavasti toiminnassaan. Sukupuoli- sekä Naiset, rauha ja turvallisuus - näkökulmat on sisällytetty kaikkeen Kriisinhallintakeskuksen tarjoamaan perus- ja syventävään koulutukseen. Seuraamme sukupuolijakaumaa sekä koulutuksissamme että rekrytoinneissamme. Pyrimme valitsemaan koulutuksiimme osallistujiksi suunnilleen yhtä paljon naisia ja miehiä aina kun se on mahdollista. Tilastoimme ja seuraamme lähetettyjen asiantuntijoiden sukupuolijakaumaa kuukausittain julkaistavassa [asiantuntijakartassa](#).

Siviilikriisinhallinnan ja vaalitarkkailun rekrytoinneissa pyritään tavoitteellisesti ylläpitämään naisten osuutta¹ lähetetyistä asiantuntijoista, ja lähettämään asiantuntijoita erityisesti sukupuoli-, SGBV- sekä naiset, rauha ja turvallisuus -näkökulmia edistäviin tehtäviin. Kriisinhallintakeskus seuraa erikseen niiden asiantuntijoiden määrää, joiden tehtävänkuva painottuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha, turvallisuus) toimeenpanoon. Suomen määrällinen tavoite tasa-arvoa edistäville tehtäville on kymmenen tehtävää samanaikaisesti.

---

¹ Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean (2021) suositus tavoite 50/50 naisia ja miehiä. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162943>

3.2. Esimerkkejä naisten ja miesten osallistumisesta

Vuonna 2023 Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallintatehtäviin lähettämistä asiantuntijoista keskimäärin 43 prosenttia oli naisia, naisten osuuden vaihdella 37 ja 51 prosentin välillä vuoden aikana. Vaalitarkkailijoista puolet oli naisia.

Vuoden 2023 aikana suomalaisia asiantuntijoita työskenteli 18 siviilikriisinhallintatehtävässä, joiden päätavoite oli edistää tasa-arvoa tai Naiset, rauha ja turvallisuus -teemaa. Suomen tavoite on 10 asiantuntijaa (samanaikaisesti). Näistä henkilöistä 4 oli miehiä ja 14 naisia.

Kaikki Kriisinhallintakeskuksen peruskurssin käyneet asiantuntijat ovat saaneet koulutuksessa valmiudet ja työkaluja edistää sukupuolten tasa-arvoa omassa työssään. Peruskurssilla ja erityisesti korkean riskin alueilla vaadittavan Hostile Environment Awareness Training (HEAT) -koulutuksen osana toteutettavissa kenttäharjoituksissa kurssilaisia ohjataan oivaltamaan tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä ja epäkohtia osana kurssilla järjestettäviä käytännön harjoituksia.

Kaikkien CMC:n järjestämien kurssien osallistujista oli naisia keskimäärin 49 prosenttia. Siviilikriisinhallinnan peruskurssille, jonka suorittamista pääsääntöisesti edellytetään siviilikriisinhallintatehtäviin valituksi tulemiselle, osallistui 51 prosenttia naisia ja 49 prosenttia miehiä. Vaalitarkkailukurssille puolestaan osallistui 55% naisia ja 45% miehiä. Kurssien kouluttajista naisia oli 32 prosenttia. CMC vahvisti osaamista rosterissaan myös lähettämällä yhden osallistujan (mies) ulkopuolisen järjestäjän kurssille "A Comprehensive Approach to Gender in Operations".

Sekä peruskoulutuksessa että siviilikriisinhallintatehtäviin lähtevien perehdytyskoulutuksessa korostetaan nollatoleranssia suhtautumisessa seksuaaliseen ja sukupuolittuneeseen häirintään ja väkivaltaan. Vuonna 2023 Kriisinhallintakeskuksen tietoon ei tullut käytännesääntörikkomuksia. Asiantuntijoiden kokemuksia häirinnästä ja epäasiallisesta käytöksestä seurataan myös palautejärjestelmän avulla. Kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan ja vaalitarkkailun tehtäviin lähetettävät asiantuntijat ovat Kriisinhallintakeskuksen työntekijöitä ja he kuuluvat Kriisinhallintakeskuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman piiriin. Kriisinhallintakeskuksessa Suomessa työskentelevä henkilöstö puolestaan kuuluu sisäministeriön suunnitelmien piiriin. Tasa-arvo -ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on edistää ja huolehtia kansainvälisissä tehtävissä palvelevien asiantuntijoiden hyvinvoinnista ja yhdenvertaisesta asemasta.

Kriisinhallintakeskus osallistui myös aktiivisesti ulkoministeriön koordinoimaan neljännen kansallisen Naiset, rauha, turvallisuus -toimintaohjelman laatimiseen alkuvuonna 2023 sekä kehitti tasa-arvoa edistävää toimintaansa vaikuttavamaksi läpileikkaavasti tässä yhteydessä.

4. Eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä

4.1. Yhdenvertaisuus ja yhteiskunnallinen osallistuminen

Alatavoite 10.2 Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.

Kriisinhallintakeskus vaikuttaa tavoitteeseen SDG 10 erityisesti asettamalla ehdolle ja lähettämällä asiantuntijoita Etyjin ja EU:n lyhyt- ja pitkäaikaisiin vaalitarkkailutehtäviin. Vaalitarkkailulla tuetaan demokratiakehitystä, ihmisoikeuksia ja tasavertaista osallistumista kohdemaissa.

4.2. Kansainvälinen vaalitarkkailu

Suomi on aktiivisesti mukana Euroopan unionin ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) vaalitarkkailutoiminnassa lähettämällä tarkkailijoita näiden järjestämiin vaalitarkkailumissioihin. Suomessa ulkoministeriö määrittelee, mihin operaatioihin suomalaisia vaalitarkkailijoita lähetetään. Ulkoministeriön päätöksen jälkeen Kriisinhallintakeskus asettaa asiantuntijoita ehdolle sekä EU:n että Etyjin (OSCE/ODIHR) vaalitarkkailumissioihin näiden järjestöjen valintakriteerien perusteella. Etyjin vaalitarkkailutehtävien osalta Kriisinhallintakeskus vastaa myös asiantuntijoiden lähettämisestä ja palvelussuhteesta.

Vuonna 2023 Kriisinhallintakeskus lähetti vaalitarkkailutehtäviin 56 henkilöä (M: 50%; N:50%) ja he työskentelivät 16:ssa eri Etyjin ja EU:n vaalitarkkailumissiossa. Vastaanottavat organisaatiot painottavat, että jäsenmaiden tulee huomioida yhdenvertaisuusnäkökohdat asettaessaan henkilöitä ehdolle vaalitarkkailutehtäviin. Tehtäviin asetetaan ehdolle monipuolisesti eri ikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia henkilöitä. Itse vaalitarkkailutehtäviin sisältyy lisäksi olennaisesti erilaisten vähemmistöryhmien, kuten vammaisten henkilöiden tai etnisten vähemmistöjen osallistumismahdollisuuksien tarkkailu ja raportointi.

Kriisinhallintakeskus vahvisti myös asiantuntijoiden vaalitarkkailuosaamista tarjoamalla vaalitarkkailukoulutusta lyhytaikaisista vaalitarkkailutehtävistä kiinnostuneille suomalaisille asiantuntijoille. Koulutus tarjosi osallistujille mahdollisuuden syventää tietämystään kansainvälisestä vaalitarkkailutoiminnasta sekä EU:n ja Etyjin vaalitarkkailun periaatteista ja käytännöistä.

4.3. Muita esimerkkejä eriarvoisuuden vähentämisestä

Eriarvoisuuden vähentämiseen vaikutettiin vaalitarkkailun lisäksi myös siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytoinnilla. Kriisinhallintakeskuksen lähettämät ihmisoikeusasiantuntijat vahvistivat siviilikriisinhallintaorganisaatioiden kyvykkyyttä edistää ihmisoikeuksia toimialueillaan (Esimerkiksi kolme ihmisoikeusneuvonantajaa EU-operaatioissa sekä yksi romansioiden neuvonantaja Etyj/ODIHR-organisaatiossa).

Yhdenvertaisuusnäkökulma huomioidaan Kriisinhallintakeskuksessa myös kotimaan toiminnassa mm. asiantuntijoiden rekrytoinneissa. Tehtäviin asetetaan ehdolle sekä miehiä että naisia kiinnittäen huomiota vähemmistösukupuoleen tehtävälalla ikään, etniseen alkuperään, uskontoon tai muuhun taustaan katsomatta. Lisäksi asiantuntijarosterin moninaisuutta pyritään kasvattamaan valitsemalla koulutuksiin osallistujia laaja-alaisesti erilaisista asiantuntijaryhmistä ja taustoista.

Yhdenvertaisuutta ja eriarvoisuuden vähentämistä kriisinhallintakontekstissa analysoitiin myös teema-artikkelissa [Inklusiivinen rauha osana konfliktinratkaisua?](#)

5. Vastuullista kuluttamista

5.1. Vastuulliset ja kestävät julkiset hankinnat

Alatavoite 12.7 Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.

Priorisoimme hankintoja tehdessämme kestävyys- ja turvallisuusnäkökulmia ja noudatamme kaikissa hankinnoissa sisäministeriön kestävien hankintojen ohjeistusta. Materiaaliset hankinnat ovat esimerkiksi siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden suoja- ja työvarusteita. Palveluhankinnoista voidaan mainita esimerkkinä koulutuspalvelut siviilikriisinhallinnan kursseille.

Materiaalihankintojen lisäksi myös kuljetuksissamme huomioidaan kestävyysnäkökulmat. Kuljetuksissa huomioidaan päästönäkökohdat, ja esimerkiksi Euroopan sisällä varusteet pyritään kuljettamaan mieluummin vähäpäästöisemmällä maakuljetuksilla kuin lentäen. Asiantuntijan palatessa Suomeen komennuksen päätyttyä, myös varusteet yleensä palautetaan takaisin Suomeen ja käytetään uudelleen, tai mikäli ne eivät enää sovellu käyttöön, ne kierrätetään tai tuhoetaan Suomessa asianmukaisesti.

Koulustustoiminnassa hyödynnetään tehtävistä palanneiden asiantuntijoiden käytöstä poistettuja varusteita, kypäriä, luotiliivejä, matkapuhelimia ja muita varusteita. Varusteita myös huolletaan ja korjataan, jotta niiden käyttöikä voidaan pidentää.

Myös koulutuspaikkojen valinnoissa ja majoituksessa huomioitiin kestävyysnäkökulma, kuten Green key -sertifiointi ja julkiset kulkuyhteydet mahdollisuuksien mukaan.

6. Ilmastoteot

6.1 Kriisinhallintakeskuksen hiilijalanjälkitavoite

Alatavoite: 13.2. Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategioihin ja suunnitteluun.

Kriisinhallintakeskus on sitoutunut sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkitavoitteeseen eli pienentää hiilijalanjälkeä vuoden 2018 lähtötasosta 50 prosenttia vuoteen 2027 mennessä ja 75 prosenttia 2035 mennessä. Hiilidioksidipäästöjen lisäksi seurataan virkamatkojen lentosegmenttien määrää. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lennot toimialueille katetaan ulkoministeriön määrärahoista eivätkä ne sisälly sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkilaskentaan, mutta Kriisinhallintakeskus seuraa myös näistä matkoista aiheutuvia päästöjä. Kriisinhallintakeskuksen hiilijalanjälki käsitellään raportin kohdassa 9.

6.2. Ilmastokestävä toimintamme Suomessa

Koulutustoiminnassa pyrittiin vähentämään päästöjä ja polttoaineen kulutusta vuokraamalla mahdollisuuksien mukaan hybridautoja koulutuksiin. Kaikki lähtevien asiantuntijoiden pre-deployment -koulutukset järjestettiin etäyhteyksin. Myös lähes kaikki työnantajan huolenpitovelvollisuuteen liittyvät Duty of care -tapaamiset operaatioissa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa pidettiin etäyhteyksin. Lisäksi yksi kotiutuneiden asiantuntijoiden palautetilaisuuksista järjestettiin etänä.

Kriisinhallintakeskuksen järjestämien tilaisuuksien osalta on linjattu, että tarjoiluissa suositaan ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja ja kasvisruokaa.

6.3. Ilmasto- ja ympäristöturvallisuus siviilikriisinhallinnassa

Vaikutimme myös kansainvälisesti ilmastoturvallisuuden huomioimiseen siviilikriisinhallinnassa tekemällä yhteistyötä eurooppalaisten sisarorganisaatioidemme kanssa teemasta, muun muassa järjestämällä lokakuussa 2023 yhteistyössä Folke Bernadotte Academyn ja Centre for International Peace Operations-organisaation kanssa paneelikeskustelun Berliiniin ilmastoturvallisuuskonferenssissa aiheesta ” Enlisting expertise: Exploring the climate security gap in peace operations”. Keskustelu oli vain läsnätilaisuus, mutta siitä tuotettiin tiivistelmä suosituksineen, jota on hyödynnetty ilmastoturvallisuusyhteistyössä keskustelun jälkeen.

Suomessa Kriisinhallintakeskus järjesti yhteistyössä WWF Suomen kanssa ilmastoturvallisuusaiheisen pyöreän pöydän keskustelun teeman parissa työskenteleville virkahenkilöille ja kansalaisyhteiskunnan edustajille kesäkuussa 2023 Helsingissä. Keskustelusta seurasi verkostoitumista ja tiedonvaihtoa poikkihallinnollisesti. Lisäksi Kriisinhallintakeskuksen lähettämien asiantuntijoiden osaamisen vahvistamiseksi heille tarjottiin ilmastoturvallisuutta käsittelevä teemaluento.

EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioiden ilmasto- ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi avattiin ympäristöneuvonantajan tehtäviä asiantuntijoiden haettaviksi.

7. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

7.1 Siviilikriisinhallinta vahvistaa rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa

Alatavoite 16.a Vahvistaa tärkeimpiä kansallisia instituutioita esimerkiksi kansainvälisen yhteistyön avulla, jotta väkivallan ehkäisemiseen ja terrorismin sekä rikollisuuden torjumiseen tarvittavia valmiuksia voidaan kehittää kaikilla tasoilla, erityisesti kehitysmaissa.

Kriisinhallintakeskus vastaa kansainvälisiin siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden koulutuksesta, rekrytoinnista ja varustamisesta. Lisäksi teemme alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Kriisinhallintakeskuksen lähettämät asiantuntijat työskentelevät EU:n, YK:n, Etyjin, Naton, Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten organisaatioiden siviilikriisinhallintatehtävissä. Tehtävät olivat tarkkailu-, neuvonanto- ja koulutustehtäviä poliisitoimen, oikeushallinnon, rajaturvallisuuden, tullihallinnon, rikosseuraamusalan, poliittisen analyysin, ihmisoikeuksien ja viestinnän alalla. Vuonna 2023 asiantuntijoita työskenteli 41 eri operaatiossa tai organisaatioiden päämajassa.

7.2. Vaikuttavaa siviilikriisinhallintaa

Suomen siviilikriisinhallintaosallistumista seurataan muun muassa määrällisin mittarein. Vuonna 2023 lähetettyjä asiantuntijoita oli samanaikaisesti keskimäärin 124 henkilöä.

Laadullista vaikuttavuuden arviointia on kehitetty Kriisinhallintakeskuksessa jo useiden vuosien ajan. Siviilikriisinhallintatehtävien laadullisesta vaikuttavuudesta kerättiin tietoa esimerkiksi tehtävistä palanneiden asiantuntijoiden teemakeskusteluissa Kriisinhallintakeskuksen järjestämässä palautetilaisuuksissa. CMC on kehittänyt viime vuosina kriisinhallinnan vaikuttavuustutkimusta, esimerkiksi vuonna 2023 kahdella vaikuttavuusteemaisella artikkelilla: [Systems Approaches to Peace Operations](#) ja [Three Steps to Evaluating Effectiveness – Learning from Finnish Reports on Afghanistan](#).

Tukholman rauhan ja kehityksen foorumissa toukokuussa 2023 järjestettiin yhteistyössä SIPRI:n kanssa pyöreän pöydän keskustelu Contributing to Resilience in Ukraine, joka käsitteli siviilikriisinhallinnan vaikuttavuutta Ukrainassa.

Kriisinhallintakeskus oli kumppanina Suomen Afganistan-operaatioiden vaikuttavuus ja systeemisen arviointimallin kehittäminen VN TEAS -tutkimushankkeessa, jossa arvioitiin ja esitettiin keinoja Suomen kriisinhallinnan vaikuttavuuden parantamiseksi.

7.3. Kansainvälinen tuki instituutioiden vahvistamiseksi

Useat siviilikriisinhallintatehtävät liittyvät kohdemaan instituutioiden tukemiseen rauhan, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hallinnon kehittämiseksi. Kansainvälinen vaalitarkkailutoiminta puolestaan tukee vapaiden ja demokraattisten vaalien järjestämistä kohdemaissa.

Vuoden 2023 aikana Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskenteli yhteensä 178 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa, ja keskimäärin 124 asiantuntijaa samanaikaisesti. EU:n ja Etyjin vaalitarkkailutehtäviin lähti Kriisinhallintakeskuksen kautta 56 asiantuntijaa vuonna 2023.

Jokainen siviilikriisinhallintatehtävä edistää tavoitetta 16, mutta alatavoitteen 16 a. mukaisesti väkivallan ehkäisemiseen ja terrorismin sekä rikollisuuden torjumiseen tarvittavia valmiuksia kehitettiin etenkin poliisitaustaisissa tehtävissä. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista 25 % oli taustaltaan poliiseja vuonna 2023.

7.4. Teeman edistäminen kotimaassa

Tavoitetta 16 edistetään siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lähettämisen lisäksi monin tavoin Suomessa esimerkiksi kouluttamalla tulevia asiantuntijoita. Vuoden 2023 siviilikriisinhallinnan peruskursseille haki 283 henkilöä ja heistä kurseille valittiin 19 %. Peruskurssin suorittaneista naisia oli 51 % ja miehiä 49 %. Kriisinhallintakeskus järjesti 13 omaa kurssia, minkä lisäksi se lähetti asiantuntijoita kuudelle muiden tahojen järjestämälle syventävälle kurssille. Kaikkien kurssien osallistujista naisia oli yhteensä 49 % ja miehiä 51 %.

Kriisinhallintakeskus käsitteli rauhan, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hallinnon teemaa myös erilaisissa yleisötilaisuuksissa. Lisäksi osallistuimme keskusteluun kriisinhallintaa laillisuusnäkökulmasta tarkastelevalla selvityksellämme [Crisis Management from a Legal Perspective; Finnish Crisis Management](#).

Teemaan on vaikutettu läpi vuoden erilaisin viestinnän keinoin Kriisinhallintakeskuksen verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa (Instagram, Facebook, X, LinkedIn). [Naisen paikka – blogilla](#) tehtiin tunnetuksi naisten roolia siviilikriisinhallinnassa. Blogissa siviilikriisinhallinnan asiantuntijat kirjoittivat tasa-arvohavainnoistaan ja näkökulmista kriisinhallintatehtävissä Afrikassa, Keski-Aasiassa, Kaukasuksella ja Lähi-idässä.

Kriisinhallintakeskus edistää osaltaan myös YK:n päätöslauselmien 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus sekä 2250 Nuoret, rauha ja turvallisuus toteutumista Suomen toimintaohjelmalla. Opiskelijaryhmät ja nuorten mentorointiohjelman osallistuneet nuoret ovat saaneet valmiuksia ja tietoa siviilikriisinhallinnasta sekä kestävästä rauhasta.

Omassa toiminnassaan Kriisinhallintakeskus toimi hyvän hallinnon periaatteiden mukaan. Laillisuusarvioinnissa ei tullut esiin huomautettavia asioita eikä Kriisinhallintakeskuksesta ollut myöskään tehty kanteluita viranomaisille.

8. Yhteistyö ja kumppanuus

8.1 Konfliktimaiden valmiuksien kehittäminen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden tuella

Alatavoite 17.9 Tarjota kehitysmaille vahvistettua kansainvälistä apua tehokkaaseen ja kohdistettuun valmiuksien kehittämiseen, jotta kansallisia suunnitelmia kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi voidaan tukea esimerkiksi pohjois-etelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvan sekä kolmenvälisen yhteistyön kautta.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoilla on operaation mandaatista riippuen usein mahdollisuus suoraan yhteistyöhön kohdemaan viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Neuvonta- ja mentorointitehtävissä työskentelevät siviilikriisinhallinta-asiantuntijat tukevat paikallisia viranomaisia huomioimaan myös kestävä kehityksen tavoitteet paremmin omassa työssään.

Paikallisia valmiuksia tuettiin myös tarjoamalla koulutuspalveluja. Kriisinhallintakeskus kutsui peruskurssilleen operaatioiden paikallista henkilökuntaa Georgiasta, Somaliasta, Moldovasta, Etelä-Sudanista, Irakista ja Libyasta. Kriisinhallintakeskus tuki YK-poliisien Training of Trainers –koulutusta Italiassa, slovenialaisten kollegoiden tasa-arvokurssia sekä osana EUCTI –koulutusyhteistyöhanketta rauhanturvakoulutusta Namibiassa.

Lisäksi Kriisinhallintakeskus vahvisti operaatiohenkilökunnan valmiuksia työskennellä kulttuurisensitiivisesti paikallisessa kontekstissa. Osana EUCTI-hanketta järjestettiin ”Concepts, Communication and Constitutional Values – Dialogue Tools for Civilian Crisis Management Experts” -koulutus Tunisiassa EUBAM Libya -operaatiohenkilökunnalle.

Kriisinhallintakeskus osallistui kansainväliseen tutkimushankkeeseen ”Peacebuilding and Local Knowledge”, jossa kehitetään paikallista omistajuutta siviilikriisinhallinnassa.

9. Kriisinhallintakeskuksen jalanjälki

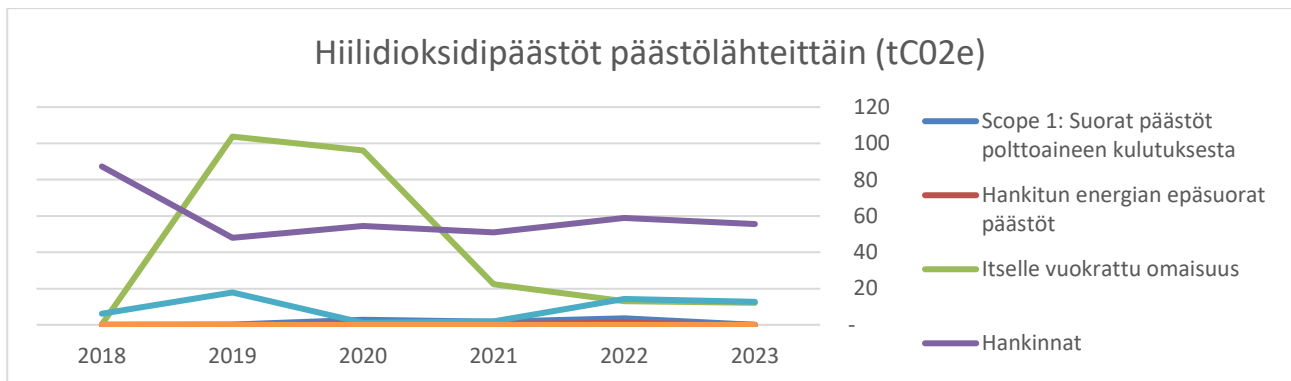
9.1. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lentopäästöt

Merkittävä osuus Kriisinhallintakeskuksen toiminnasta aiheutuvasta ilmastokuormituksesta syntyy operaatioihin osallistuvien asiantuntijoiden lennoista toimialueelle sekä huoltolennoista Suomeen. Vuonna 2023 asiantuntijoiden lennoista toimialueille ja lakisääteisistä huoltolennoista kotimaahan syntyi hiilidioksidipäästöjä noin 186 tonnia eli 1,04 tonnia asiantuntijaa kohti. Vuonna 2022 vastaava luku asiantuntijaa kohti oli 0,95 tonnia.²

Siviilikriisinhallinnan työn luonteen vuoksi lentojen vähentäminen ei ole asiantuntijoiden kohdalla mahdollista, ja asiantuntijoilla on lisäksi lakisääteinen oikeus kahteen edestakaiseen huoltolentoon toimialueelta Suomeen vuodessa. Kriisinhallintakeskuksella ei ole myöskään mahdollisuutta vaikuttaa toimialueiden sijaintiin ja näin ollen lentomatkojen pituuteen. Kohteet vaativat myös välilaskuja Suomesta matkustettaessa. On tärkeää kuitenkin huomioida, etteivät asiantuntijoiden lennot sisälly sisäministeriön hiilijalanjälkilaskentaan, sillä nämä kulut sisältyvät ulkoministeriön siviilikriisinhallintabudjettiin.

9.2. Kotimaan toiminnan hiilijalanjälki

Kotimaan toiminnan hiilijalanjälkilaskennassa otettiin 2023 laajemmin huomioon eri päästölähteitä kuin aiempina vuosina, joten kokonaispäästöt eivät ole vertailtavissa aiempiin vastuullisuusraportteihin. Seuraavassa on koottu Kriisinhallintakeskuksen hiilidioksidipäästötiedot vuosilta 2018-2023.

Henkilökunnan virkamatkoja oli 60 lentosegmenttiä ja näistä syntyi päästöjä 14 168 kg. Matkoja oli vähemmän kuin edellisellä vuonna (64 lentosegmenttiä). Vuosina 2020-21 koronapandemia rajoitti

² Sisäministeriön käyttämän matkatoimiston hiilijalanjäljen laskentatapa muuttui vuonna 2023. Vuoden 2022 tiedot on laskettu takautuvasti uudella tavalla. Näin ollen luku poikkeaa Kriisinhallintakeskuksen edellisestä Vastuullisuusraportista. Päästöjen laskennassa on käytetty [DEFRA-metodologiaa](#).

matkustamista ja lentomatkustaminen oli vähäistä (10-12 lentosegmenttiä/vuosi). Henkilökunnan virkamatkustuksessa suositaan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja.

Kriisinhallintakeskuksen koulutustoiminnan koulutuspaikat saattavat sijaita julkisten liikenneyhteyksien saavuttamattomissa, minkä vuoksi näissä tapauksissa liikutaan vuokra-autoilla. Autoja vuokrattaessa pyritään suosimaan mahdollisuuksien mukaan hybridautoja.

Kokonaishiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2023 86 % vuoden 2018 lähtötasosta. Vuonna 2019 Kriisinhallintakeskukselle aiheutui päästöjä myös päällekkäisistä toimitiloista, kun keskus siirtyi Kuopiosta Pelastusopiston yhteydestä Helsinkiin.

9.3. Siviilikriisinhallinnan toimintaympäristö oli entistä haastavampi vuonna 2023

Siviilikriisinhallinnan mahdollisuuksiin edistää rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa on viime vuosina vaikuttanut monilla alueilla muuttunut poliittinen tilanne sekä huonontunut turvallisuustilanne. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut EUAM Ukraine- operaation työskentelymahdollisuuksiin. Gazan konflikti on puolestaan tuonut haasteita Palestiinalaisalueilla toimivan EUPOL COPPS –operaation työhön. Sahelin alueen poliittiset jännitteet ovat rajoittaneet siviilikriisinhallintatoimintaa: vuonna 2023 poliisiasiantuntijat joutuivat jättämään työnsä YK:n MINUSMA –operaatiossa, joka lopetettiin Malin väliaikaishallituksen vaatuksesta. Nigeristä evakuoitiin EU:n EUCAP Sahel Niger –operaation työntekijät, ja operaatio jouduttiin lakkauttamaan.

Aseellisten konfliktien eskaloituminen edellä mainituilla alueilla on tarkoittanut, että siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden työn painopisteet ovat siirtyneet hyvän hallinnon ja rauhan edistämisestä, ja näiden tehtävien rinnalle on lähetetty asiantuntijoita työskentelemään avointen, väkivaltaisten konfliktien siviiliväestöön kohdistuneiden negatiivisten vaikutusten torjumiseksi tai vähentämiseksi sekä mahdollisten ihmisoikeusloukkausten ja sotarikosten tutkinnaksi. Tämän myötä esimerkiksi Kriisinhallintakeskus on lähettänyt rikostutkinnan ja oikeusalan asiantuntijoita muun muassa kansainvälisen rikostuomioistuim ICC:n palvelukseen sekä kriisialueilla jo toimivien EU-operaatioiden vahvistamiseksi. Rikostutkijoita toimii esimerkiksi Ukrainassa. Tehtävien

toimialueet ovat aiempaa haastavampia, jolloin siviilikriisinhallinnan työ inhimillisen turvallisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseksi on hidasta ja haasteellista.

10. Raportin laadintatapa

Raportoidut kestävän kehityksen tavoitteet ovat Kriisinhallintakeskuksen kestävän kehityksen strategiassa tunnistetut Agenda 2030:n tavoitteet. Raporttia varten koottiin tapausesimerkkejä keskusteluissa henkilökunnan kanssa sekä sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkiraportista. Lisäksi raportin laadintaan vaikuttivat Kriisinhallintakeskuksen johtaja ja kestävän kehityksen ohjausryhmä.